

29.8.2023

VN/22776/2023
VN/22776/2023-SM-3

SM / HKO

PO; Välilausunto asiassa VN/22776/2023

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain, metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 108 §:n muuttamisesta.

Poliisiosasto on tutustunut esitykseen ja lausuu siitä seuraavaa.

Laki Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain muuttamisesta

11 §. Oikeudet toisen kiinteistöllä. Voimassa olevan pykälän mukaan erätarkastajalla on erävalvontaan kuuluvaa yksittäistä tehtävää suorittaessaan oikeus liikkua toisen maa- ja vesialueella jalan, suksilla ja Metsähallituksen käytössä olevalla kulkuneuvolla sekä käyttää tässä laissa säädettyjä toimivaltuuksia, jos valvonnan kohteena oleva pyrkii estämään tehtävän suorittamista pakenemalla tai muuten siirtymällä pois Metsähallituksen hallinnassa olevalta alueelta taikka rikkomalla tai valmistautumalla rikkomaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä siten, että teon seuraus ilmenee tai todennäköisesti ilmenisi Metsähallituksen alueella.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että erätarkastajalla olisi erävalvontaan kuuluvaa yksittäistä tehtävää suorittaessaan oikeus liikkua toisen maa- ja vesialueella jalan, suksilla ja Metsähallituksen käytössä olevalla kulkuneuvolla sekä käyttää tässä laissa säädettyjä toimivaltuuksia, jos se on välttämätöntä metsästystä, kalastusta, luonnonsuojelua tai luonnonvaraisten eläinten kohtelua koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi. Erätarkastajan olisi voimassa olevan sääntelyn mukaisesti vältettävä liikkumista pihapiirissä ja siihen rinnastettavalla erityiseen käyttöön varatulla alueella, jollei liikkumiseen ole tehtävän suorittamiseen liittyvää pakottavaa syytä. Ehdotettu sääntely laajentaisi erätarkastajien alueellista toimivaltaa. Yksityisalueilla toiminta rajattaisiin kuitenkin erävalvonnan ydintehtäviin.

Kyseessä on huomattava toimivallan laajentaminen yksityisille maa- ja vesialueille. Poliisiosasto ehdottaa, että suoritettaessa suunnitelmallista valvontaa yksityisillä alueilla pykälään sisällytettäisiin vähintäänkin velvollisuus, jos se on tilanteessa kohtuudella tehtävissä, ilmoittaa maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle erätarkastajan liikkumisesta ja toimenpiteistä alueella.

19 a §. Niskoittelu erätarkastajaa vastaan. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi 19 a §, jossa säädettäisiin niskoittelusta erätarkastajaa vastaan. Rangaistavaksi säädettyjen tekojen seuraamuksena olisi sakkorangaistus.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Pykälän 1 momentin 1 kohta soveltuisi tilanteisiin, joissa erätarkastajan lainmukaisen toimenpiteen kohteena oleva henkilö jättää noudattamatta erätarkastajan tehtävän suorittamiseksi toimialallaan ja toimivaltansa rajoissa antaman käskyn tai kiellon. Pykälän 1 momentin 2 kohta soveltuisi tilanteisiin, joissa henkilö kieltäytyy antamasta erätarkastajalle erävalvontalain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Pykälän 1 momentin 3 kohta soveltuisi tilanteisiin, joissa henkilö jättää noudattamatta erävalvontalain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua, erätarkastajan kulkuneuvon pysäyttämiseksi antaman selvästi havaittavan merkin tai määräyksen. Pykälän 1 momentin 4 kohta soveltuisi tilanteisiin, joissa henkilö hälyttää aiheettomasti erätarkastajan taikka antamalla vääriä tietoja vaikeuttaa erätarkastajan toimintaa.

Poliisiosasto näkee ongelmallisena näyttökysymykset, koska, kuten perusteluissa on todettu, erätarkastajat liikkuvat lähtökohtaisesti yksin ja suorittavat valvontaa syrjäisillä alueilla, missä virka-apua ei ole välttämättä saatavissa. Poliisiosasto ehdottaa selvitetäväksi ja mahdollisuuksien mukaan luonnokseen lisättäväksi, millä edellytyksillä ja välineillä tarkastustilanne olisi tallennettavissa riittävän näytön varmistamiseksi ja sana sanaa vastaan -tilanteen välttämiseksi.

Laki metsästyslain 89 §:n muuttamisesta

Lailla (159/2011) kumotun pykälän tilalle lisättävässä uudessa pykälässä säädettäisiin metsästyslain 88 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten (poliisi, rajavartiolaitos, tulliviranomaiset ja Metsähallituksen erätarkastajat) tarkastusoikeudesta. Pykälä vastaisi rakenteeltaan kalastuslain (379/2015) 108 §:n 1 momentissa säädettyä. Merkittävänä erona kalastuslakiin verrattuna olisi se, että metsästyslaissa säädettäisiin laajemmin mahdollisuudesta kulkuneuvon ja henkilön mukana olevien tavaroiden, kuten esimerkiksi repun tai laukun tarkastamiseen. Tarkastusta ei kuitenkaan voisi tehdä sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai muuten yllään.

Ehdotetun pykälän mukaan edellä 88 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella olisi oikeus tarkastaa, että henkilön kulkuneuvossa ja mukana olevissa tavaroissa oleva saalis ja pyyntivälineet ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Edellä 88 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella olisi myös oikeus tarkastaa kuljetus- ja varastotiloja, joissa saalista säilytetään. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, ellei se ole välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain 48 a luvun 1 §:ssä säädettyyn metsästysrikokseen tai 4 §:ssä säädettyyn laittoman saaliin kätkemiseen.

Laki kalastuslain 108 §:n muuttamisesta

Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan edellä 99 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella on oikeus tarkastaa, että vedessä, kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai rannalla oleva kalastusväline, pyydys ja saalis ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Edellä 99 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella on myös oikeus tarkastaa kuljetus- ja varastotiloja, joissa säilytetään kaloja tai rapuja. Tarkastusta ei saa kuitenkaan ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, ellei se ole välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain (39/1889) 48 a luvun 2 tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen.

Pykälän 1 momentin sääntelyä muutettaisiin siten, että viranomaisella olisi mahdollisuus myös henkilön kulkuneuvon ja mukana olevien tavaroiden, kuten esimerkiksi repun tai laukun tarkastamiseen. Tarkastusta ei kuitenkaan voisi tehdä sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai muuten yllään. Kulkuneuvolla tarkoitettaisiin kalastukseen käytettävän kulkuneuvon lisäksi muitakin kulkuneuvoja. Viranomaisen tarkastusoikeutta laajennettaisiin siis vastaavasti kuin metsästyslain osalta. Muilta osin pykälä säilyisi ennallaan.

Poliisiosasto kiinnittää huomiota epäsuhtaan ehdotettujen toimivaltuuksien laajennusten sekä rikoslain ja pakkokeinolain joidenkin säännösten välillä. Esityksessä laajennettaisiin erävalvonnassa käytössä olevia toimivaltuuksia tavalla, joka ei muussa viranomaistoiminnassa vaikuttaisi olevan mahdollista. Ehdotetut toimivaltuudet eivät edellyttäisi rikosepäilyä, joka on esimerkiksi yksi pakkokeinolain 8 luvun 2 §:n ja 31 §:n soveltamisen edellytyksistä. Pykälissä säädetään kotietsinnästä sekä henkilöntarkastuksesta esiin, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi.

Yleinen tai erityinen kotietsintä saadaan pakkokeinolain 8 luvun 2 §:n mukaan toimittaa rikoksesta epäillyn hallinnassa olevassa paikassa, jos:

- 1) on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai jos selvittävänä ovat yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvät seikat; ja
- 2) etsinnässä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä:
 - a) 7 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu takavarikoitava esine, omaisuus, asiakirja tai tieto;
 - b) 7 luvun 2 §:n nojalla jäljennettävä asiakirja;
 - c) vakuustakavarikkoon määrättävä omaisuus; tai
 - d) seikka, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Paikassa, joka ei ole rikoksesta epäillyn hallinnassa, kotietsintä saadaan toimittaa 1 momentin 1 kohdassa säädetyn edellytyksin vain, jos rikos on tehty siellä tai epäilty on otettu siellä kiinni taikka jos muuten voidaan erittäin pätevin perustein olettaa, että etsinnässä löytyy 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.

Henkilöntarkastus saadaan tehdä sille, jota on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta;
- 2) lievistä pahoinpitelyistä;
- 3) näpistyksestä, lievästä kavalluksesta, lievästä luvattomasta käytöstä, lievästä moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta, murtovälineen hallussapidosta, lievästä alkoholirikoksesta;
- 4) lievästä vahingonteosta; tai
- 5) lievästä petoksesta.

Rikoslain 24 luvun 11 §:ssä määritellään kotirauhan suojaamat paikat. Kotirauhan suojaamia paikkoja ovat asunnot, loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitettut tilat, kuten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen.

Luonnoksessa ehdotettu oikeus ulottaa tarkastukset kuljetus- ja varastotiloihin, joissa saalista säilytetään, voi joissakin tapauksissa kohdistua kotirauhan suojaamiin tiloihin, jolloin kotietsinnän edellytykset tulisi olla olemassa.

Poliisiosasto ehdottaa, että tarkastusoikeutta ilman rikosperustetta ja mahdollisuutta poiketa pakkokeinolain vaatimuksista perusteltaisiin luonnoksessa aikaisempaa paremmin. Jos muusta lainsäädännöstä on löydettävissä esimerkkejä vastaavanlaisista toimivaltuuksista, ne voisi olla hyvä lisätä luonnokseen. Luonnoksen perusoikeuksiin liittyviä vaikutuksia olisi viranomaistoiminnan lisäksi syytä arvioida nykyistä tarkemmin myös kansalaisten näkökulmasta.

Muilta osin poliisiosastolla ei ole huomauttamista esitykseen.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisitarkastaja

Seppo Sivula

Jakelu SM HKO Hallinto- ja kehittämisosasto

Tiedoksi SM HKO Hallinto- ja kehittämisosasto, Aino Tuovinen

VN/22776/2023-SM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: